

2022 року № 2462-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2462-20#n59>.

3. The United Kingdom Prevention of Terrorism Acts, 1974 and 1976. Human Rights in the Northern Ireland Conflict 1968-80, Vol. 10, № 1. P. 105–111. URL : <https://www.jstor.org/stable/40469875>.

4. Справа «Броган та інші проти Сполученого Королівства» (Case of Brogan and Others v. the United Kingdom) / Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 2001. № 4. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=430>.

5. Terrorism Act 2000. Legislation.gov.uk. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/contents/enacted>.

6. Ley de enjuiciamiento criminal. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1882-6036>.

Харченко Сергій Володимирович,
старший викладач кафедри кримінального
процесу Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Тема проведення негласних слідчих (розшукових) дій є досить складна, проте в даний час, в зв'язку із повномасштабним вторгненням Росії в Україну, є надзвичайно актуальною, оскільки виявлення диверсантів, колаборнатів та зрадників можливе у більшості випадків саме через проведення негласних дій, тобто тихо, швидко і оперативно.

Основним способом збирання перевірки доказів під час досудового розслідування вважають проведення слідчим, прокурором або за їх дорученням відповідними оперативними підрозділами слідчих (розшукових) дій, як гласних так і негласних.

Процесуальне визначення слідчої дії наводиться в ч. 1 ст. 223 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), відповідно до положень якої слідчі (розшукові) дії – це дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. [1]

Розширене поняття слідчої (розшукової) дії дає наука кримінального процесу, вказуючи на те, що слідчу (розшукову) дію слід розуміти як передбачений КПК України захід, який застосовується компетентними особами для збирання, дослідження, оцінки та використання доказів під час конкретного кримінального провадження. [2, с. 308]

Самостійну групу слідчих (розшукових) дій становлять негласні слідчі (розшукові) дії. Так, згідно з ч. 1 ст. 246 КПК України негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України [1]

За загальним правилом дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування надає слідчий суддя, однак під час дії воєнного стану та у разі відсутності об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень, зокрема, щодо розгляду клопотання про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури. Рішення керівника органу прокуратури приймається у формі постанови та має містити обґрунтування правомірності здійснення ним повноважень слідчого судді.

Негласні слідчі (розшукові) дії залежно від їх виду і конкретної мети проводяться у тому разі, якщо в результаті їх проведення можна отримати відомості про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, чи обставини, що мають значення для досудового розслідування (про події, речі й документи, які мають істотне значення для досудового розслідування).

За загальним правилом негласні слідчі (розшукові) дії проводяться виключно:

1) у випадках, якщо відомості про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Слідчий або прокурор у клопотанні про проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії мають обґрунтувати те, що всі інструменти доказування, передбачені КПК України, вичерпано або ж їх застосування буде неефективним;

2) у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів (ч. 2 ст. 246 КПК України).

Однак, із указанного правила є певні винятки. Зокрема, ці обмеження не стосуються таких негласних слідчих (розшукових) дій, як:

1) установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України);

2) зняття інформації з електронних інформаційних систем, коли власником, володільцем або утримувачем не обмежується доступ до електронної інформаційної системи або її частини, або здобуття відомостей з них не пов'язано з подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК України).

Указані негласні слідчі (розшукові) дії можуть проводитись під час розслідування кримінального правопорушення будь-якого ступеня тяжкості, зокрема і проступків (ч. 3 ст. 300 КПК України).

Згідно з положеннями ст. 252 КПК України фіксація ходу та результатів негласних слідчих (розшукових) дій має відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим КПК України. Відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 252 КПК України за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого у разі необхідності долучаються додатки, серед яких можуть бути спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів, письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної дії, стенограма, аудіо- чи

відеозаписи, фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали. Додатки до протоколу мають виготовлятися та упаковуватися належним чином з метою надійного збереження. Їх засвідчують підписами особи, які виконували негласну слідчу (розшукову) дію. Протокол та додатки до нього оформлюються відповідно до вимог ст. ст. 104, 105, 106 КПК України. Однак у відповідності до ч. 1 ст. 252 КПК України «відомості про осіб, які проводили негласну слідчу (розшукову) дію або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством». Проведення негласної слідчої (розшукової) дії може фіксуватися за допомогою технічних та інших засобів. [3, с. 201]

Крім того, відповідно до (п. 6 ст. 246 КПК України, слідчий може проводити негласні слідчі (розшукові) дії самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами, залучати до їх проведення інших осіб, а також доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам [1]. Порядок надання доручень на проведення негласної слідчої (розшукової) дії встановлюється Інструкцією про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні.

Слідчий, прокурор надсилає доручення керівнику органу, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення і у складі якого знаходяться орган розслідування та/або оперативні підрозділи, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій з додатками не пізніше ніж через 24 години з моменту припинення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій передаються прокурору. Прокурор вживає заходів щодо збереження отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій речей і документів, які планує використовувати у кримінальному провадженні.

У ст. 256 КПК України передбачено, що протоколи щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, аудіо- або відеозаписи, фотознімки й інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі та документи або їх копії можна використовувати в процесі доказування на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування [1].

Осіб, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, можуть допитати як свідків. Допит цих осіб може відбуватися зі збереженням у таємниці відомостей про них та із застосуванням відповідних заходів безпеки, передбачених законом. У разі використання для доказування результатів негласних слідчих

(розшукових) дій необхідно допитати осіб, стосовно дій або контактів яких проводили такі дії [3, с. 202].

Таким чином, проведення негласних слідчих (розшукових) дій по своїй суті є одним із засобів оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів і потребують фіксування на кожній стадії на рівні з іншими діями по розкриттю кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 06 листопада 2022 р. : (ОФЦ. ТЕКСТ, джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>).

2. Беляєва К. В. Кримінальне процесуальне право України : навч. посіб. / К. В. Беляєва, А. М. Бірюкова, В. І. Бояров, В. Г. Гончаренко, С. В. Гончаренко; ред.: В. Г. Гончаренко, В. А. Колесник; Акад. адвокатури України. К.: Юстініан, 2014. 573 с.

3. Фоміна Т. Г. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / авт. кол.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків: ХНУВС, 2021. 300 с.

Хахуцяк Ольга Юрївна,

професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДІ

Повномасштабна війна проти України, в якій російські окупанти вдаються до заборонених способів її ведення: розстрілюють гуманітарні коридори, мирних людей, застосовують зброю, яку міжнародне гуманітарне право забороняє використовувати в населених районах, являє собою воєнні злочини, що вчиняються умисно та цинічно.

Вкрай важливо збирати докази усіх військових злочинів вже зараз: робити фото та відео, передавати їх правозахисним організаціям для правильного документування і подальшого розслідування в національних кримінальних провадженнях і міжнародних судах.

28 лютого прокурор Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) Карім Хан заявив, що хоче якомога швидше почати розслідування ситуації в Україні, а після відповідного звернення 39 країн, вже з 2 березня почалася робота зі збору доказів. На відміну від Міжнародного суду ООН, МКС ухвалює рішення не щодо дій держав, а щодо конкретних обвинувачуваних осіб.

Уся правоохоронна система нашої держави займається збором доказів у кримінальних провадженнях щодо військових злочинів. Поліція, СБУ, ДБР, НАБУ, прокуратура – усі мають свою ділянку роботи. Готується доказова база для національних судів. Паралельно з цим збираються окремі докази для МКС, для майбутнього